

Раздел 1

Български език

Всеки верен отговор се оценява с 3 точки.

Прочетете текста и отговорете на въпроси от 1. до 5. включително.

Наблюденията на звездите започват още в дълбока древност по много причини – за нуждите на земеделието, за ориентиране при пътешествия, за измерване и отбелязване на времето. Например египетските жреци забелязват, че разливите на Нил, от които зависи целият цикъл на селскостопанската дейност, винаги съвпадат с изгряването на най-ярката звезда на небосклона – Сириус. Затова времето между две поредни изгрявания на Сириус е прието за една година, съдържаща 365 дни. На египетските астрономи дължим и разделянето на денонощието на 12 часа.

Жреците в Древна Месопотамия първи установяват, че слънчевият диск се нанася 360 пъти върху годишния път на Слънцето, затова разделят окръжността на 360 равни части, които наричат крачки. Така ги наричаме и днес, с латинската дума *gradus* – „крачка“. Вавилонските астрономи забелязват и че траекториите на Слънцето, Луната и петте известни тогава планети се отличават от тези на останалите звезди. Те посвещават на всяко от тези светила по един ден и така се появява седмицата.

Важни астрономически наблюдения са направени и в Древен Китай. Още през 3. хил. пр.Хр. там има длъжност придворен астроном, а малко по-късно се появяват първите обсерватории. Китайските астрономи първи регистрират появата на комета (вкл. и на Халеевата), откриват слънчевите петна и измерват орбиталния период на Юпитер (12 години).

Особено развитие астрономията получава в Древна Гърция. Небесната карта, съставена от гръцките астрономи, както и много названия, са останали в съвременната наука. Сред техните постижения са идеята, че земята е кълбо, определянето на дължината на земната окръжност, наклона на земната ос, изчисляването на продължителността на лунните месеци (с точност до секундата), създаването на звезден каталог според яркостта на звездите.

1. От коя научна област е темата на текста?

- А) астрономия   Б) математика   В) история   Г) география

2. Тезата в текста е:

- А) Астрономическите наблюдения възникват в Древен Египет
Б) Първите астрономически наблюдения започват в Древна Гърция
В) Астрономията се развива във връзка с търговията
Г) Астрономическите наблюдения могат да се проследят няколко хилядолетия назад във времето

3. Какви са подчертаните думи в текста?

- А) глаголни изрази   Б) специфични думи
В) термини   Г) определения

4. Кое от твърденията НЕ е вярно според текста?

- А) Развитие на астрономията в Египет е свързано с необходимостта от проследяване на разливите на Нил.
Б) Вавилонските жреци разделят денонощието на 12 часа.
В) Седмицата се появява за първи път в Древна Месопотамия.
Г) Много от названията, използвани в съвременната астрономия, произхождат от Древна Гърция.

5. Какъв извод може да се направи от казаното в текста?

- А) Древните народи са имали слаби познания по астрономия.
- Б) Астрономически наблюдения в древността са правени в Предна Азия и Далечния Изток, но не и в Европа.
- В) Астрономията в древните общества възниква в началото на нашето хилядолетие.
- Г) Астрономическите наблюдения възникват в древността във връзка с ежедневните нужди на хората.

6. На кой ред всички местоимения са обобщителни?

- А) толкова, всекиму, инаква, всякоя
- Б) всекиго, всеки, никоя, всички
- В) всякое, всеки, всякакъв, всинца
- Г) всякой, всяко, някакъв, онакива

7. На кой ред НЯМА грешка в местоименните форми?

- А) Нов съм в този клас и не познавам никой.
- Б) Баща ми е човекът, на когото най-много вярвам.
- В) Гледам всякъкви филми, но най-много харесвам екшъни.
- Г) На някой тестът им се видя труден.

8. В коя от двойките думи НЕ е допусната правописна грешка?

- А) лято – летен   Б) цял – цяли   В) вярно – вярни   Г) бял – побялели

9. В кое от изреченията има само едно причастие?

- А) Казана дума – хвърлен камък.
- Б) Изгонените играчи бяха освиркани от феновете.
- В) Не канените, а неочакваните гости го зарадваха най-много.
- Г) Прочетената книга и интересният филм ми доставиха голямо удоволствие.

10. На кой ред е допусната правописна грешка?

- А) не помогнал   Б) недочул   В) незнаейки   Г) недвиждайки

11. В кое изречение има глаголна форма за минало неопределено време?

- А) Родителите бяха направили изненада за момичето.
- Б) Учените са открили нови факти за наличието на вода на Марс.
- В) Дълго време птичи песни огласяха раззеленилата се гора.
- Г) Туристите щяха да посетят Боянската църква днес.

12. На кой ред глаголът е в бъдеще време в миналото?

- А) Самолетът от Лондон ще закъснее.
- Б) Самолетът от Лондон е закъснял.
- В) Самолетът от Лондон беше закъснял.
- Г) Самолетът от Лондон щеше да закъснее.

13. На кой ред са изброени само частици?

- А) аха, недей, май, хайде   Б) не, ей, я, брей
- В) ни, би, мале, чак   Г) по, ще, ух, бух

14. На кой ред са изброени междуметия, които изразяват призив, подкана, заповед?

- А) ох, еха, их, олеле
В) хей, ди, марш, мирно
Б) еха, ха, о, ура
Г) браво, бум, леле, пфу

15. На кой ред има правописна грешка?

- А) тик-так
Б) га-га
В) кукуруигу
Г) скок подскок

16. Посочете вярното твърдение.

- А) По състав съюзите са подчинителни и съчинителни.
Б) Запетая се пише пред съчинителни и подчинителни съюзи.
В) Запетая се пише и пред двете части на сложните съюзи.
Г) Запетая се пише само пред сложните съюзи.

17. На кой ред НЯМА еднородни части?

- А) Кучето на съседите е красиво, но зло.
Б) Венера, Юпитер и Сатурн са планети.
В) На крушата в двора окачиха голяма въжена люлка.
Г) Листата и семената на дървото гинко билоба се използват в медицината.

18. В кои от отбелязаните позиции трябва да се поставят запетаи?

Нито студът (1) нито предупрежденията за силен (2) западен вятър спряха алпиниста по пътя му към известния (3) опасен връх.

- А) 1, 3
Б) 2, 3
В) 1, 2, 3
Г) 1

19. Кое от изреченията е сложно съчинено, изразяващо последователни действия?

- А) Или вървяха спокойно, или се втурваха да тичат.
Б) Хоризонтът притъмня, изви се вятър, светкавици раздраха небето и рукна силен дъжд.
В) Лесничейт се доближи до леговището на мечката, но не я намери там.
Г) Тази раница е хубава, но е много скъпа.

20. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Откачил се от трън та се закачил на глог.
Б) Не е птица а лети, не е бръмбар, а бръмчи.
В) Думата не е стрела пък в сърцето се забива.
Г) Преоблякъл се Илия, погледнал се, все в тия.

21. На кой ред всички местоимения са отрицателни?

- А) ничий, николко, нищо
В) нечий, чия, никакъв
Б) някой, ничие, никои
Г) ничия, никой, някого

22. В кое от изреченията НЕ е допусната грешка при употребата на местоименията?

- А) Колко участника се явиха тази година на конкурса?
Б) Чии проект е класиран на първо място в конкурса?
В) Беше научен да не се доверява никому.
Г) Има ли кой да попиташ?

23. Коя от думите е причастие?

- А) зелен
Б) счупен
В) силен
Г) златен

24. В кое от изреченията формата на причастието е неправилна?

- А) Госпожо Иванова, винаги сте така усмихната!
- Б) Господин директор, бихте ли ни приели?
- В) Младежо, благодаря, че сте се погрижил за кучето ми.
- Г) Господине, бихте ли ми обяснили как да стигна до метростанция „Сердика“?

25. В кое изречение има глаголна форма в минало предварително време?

- А) Не съм гледал този филм.
- Б) Бях чувал тази песен и преди.
- В) Щях да ходя на концерта, но се разболях.
- Г) Когато дойдеш, ще съм прослушал целия албум.

26. В какво глаголно време е подчертаният израз?

Романът на писателя Джералд Даръл „Моето семейство и други животни“ отразява преживяванията му, когато е живял на остров Корфу.

- А) минало предварително
- Б) минало свършено
- В) минало неопределено
- Г) бъдеще време в миналото

27. На кой ред е допусната пунктуационна грешка?

- А) А денят става все по-дълъг.
- Б) Олеле, изпитът приближава.
- В) Разбра, че губиш, а?
- Г) Ще дойдеш на рождения ден на Тина нали?

28. На кой ред откривате само съчинителни съюзи?

- А) а, ала, ама, само че
- Б) и, също и, при условие че, освен че
- В) затова, за да, дори да, та да
- Г) така че, макар че, в случай че, освен че

29. В кои от позициите трябва да се поставят запетаи?

Зарадвах се на новината (1) макар (2) че (3) нито времето (4) нито мястото ме устрояваха.

- А) 1, 2, 3
- Б) 2, 3, 4
- В) 1, 4
- Г) 2, 4

30. На кой ред има еднородни определения?

- А) Облаците и вятърът напомнях за настъпващата есен.
- Б) Решавайте теста бързо, но спокойно.
- В) Гледах интересен фантастичен филм.
- Г) Посрещна ни красива и усмихната стюардеса.

31. Кое от изреченията НЕ е сложно съчинено?

- А) Текстът и музиката на песента завладяха притихналата, очарована публика.
- Б) Гората се пробуди, хоризонтът запламтя и първите слънчеви лъчи огряха върховете на дърветата.
- В) Валя цяла нощ, святка се, трещя.
- Г) На изпита ще пишем есе или ще преразказваме текст.

32. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) И много се труди, и много знае, и много може.
- Б) Сърненцето гледаше уплашено, дишаше тежко, и се озърташе.
- В) Търсиха дълго информация в интернет, но не намериха нищо по въпроса.
- Г) Кукувицата снася яйца в чужди гнезда, а отглеждането на малките оставя на други птици.

Край на раздел 1